

Spesielle miljøtiltak i jordbruket – SMIL

Retningslinjer for prioritering av søknader om tilskudd i Averøy kommune 2024-2027

1. Bakgrunn

Over jordbruksavtalen er det avsatt egne investeringsmidler til særskilte tiltak i landbrukets kulturlandskap. Midlene blir fordelt fylkesvis og hver kommune får tildelt ei ramme av statsforvalteren med bakgrunn i størrelse på landbrukskommunen og innmeldte behov. Formålet med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Det er først og fremst tiltak som innebærer en ekstra innsats utover dette, og som er forbundet med særlige kostnader som er berettiget tilskudd. I samarbeid med faglag og statsforvalter skal kommunen lage ei lokal målsetting for hvilke tiltak som skal prioriteres. Planene skal gå over 4 år, og skal bygge på regionalt miljøprogram og forskrift for tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket av 4. februar 2004.

2. Organisering av arbeidet med retningslinjene

Kommunen skal fastsette overordna retningslinjer med beskrivelse av miljøutfordringer og prioritering av søknader, men skal ikke innskrenke eller utvide forskriftens formål, virkeområdet og vilkår. Derfor har Averøy kommune administrativt utarbeidet et forslag til reviderte retningslinjer for forvaltning av SMIL-ordningen.

Forslaget skal sendes på høring til de lokale faglagene, Averøy bondelag, Averøy bonde og småbrukarlag og landbruksavdelingen hos Statsforvalteren i Møre og Romsdal.

3. Hvem kan søke

Averøy kommune vil prioritere søkere som fyller kriteriene for å motta støtte etter den generelle forskrifta om produksjons- og avløsertilskudd i jordbruket. Eier av landbrukseiendommen kan også være aktuell dersom arealene er leid bort og blir drevet av et foretak som er berettiget tilskudd. Dersom søkeren ikke eier landbrukseiendommen som tiltaket skal gjennomføres på, må søker ha skriftlig samtykke fra eier til å gjennomføre arbeidet. Organisasjonsnummeret skal stå på søknadsskjemaet. Dette kravet gjelder også for lag og andre organisasjoner. Det gis ikke tilskudd til landbrukseiendommer som eies av stat, statsforvalter eller kommune.

4. Kort om de ulike tiltakstypene

4.1 Planleggings- og tilretteleggingsprosjekt

For å få til en mer helhetlig og samordnet miljøinnsats, og for å bidra til prosesser som sikrer bredest mulig involvering og forankring i arbeidet med spesielle miljøtiltak, kan det gis tilskudd til planleggings- og tilretteleggingsprosjekter.

Formålet med slike prosjekter er å legge forholdene til rette for større helhetlige miljøprosjekter over større områder, for eksempel knyttet til et vassdrag eller ei grend.

4.2 Kulturlandskapstiltak

Det kan gis tilskudd til kulturlandskapstiltak som gjennom istandsetting, skjøtsel og vedlikehold ivaretar natur- og kulturminneverdier i jordbrukets kulturlandskap.

Tilskuddet skal bidra til:

- Ta vare på og utvikle jordbrukets kulturlandskap
- Ta vare på variasjonen i jordbrukets verdifulle kulturlandskap
- Ta vare på og skjøtte biologisk verdifulle arealer i jordbruket
- Bedre status for truede arter i jordbruket
- Øke bruk og vern av jordbrukets genetiske ressurser
- Å bedre tilstanden til kulturminner og kulturmiljøer i jordbruket
- Bedre allmenhetens tilgang til jordbrukslandskapet

Det kan for eksempel gis tilskudd til:

- Rydding og skjøtsel av kulturlandskap som står i fare for eller er gjengrodd.
- Bedre levemiljøet for sårbare arter i kulturlandskapet, i vegetasjonssoner, damanlegg, bekkefar, våtmarksområder med mer.
- Rydding rundt, og restaurering av kulturminner og verneverdige bygninger for å gjøre de mer synlige for allmenheten.
- Legge til rette for allmenn ferdsel gjennom kulturlandskapet, for eksempel ved etablering av stier.

4.3 Forurensingstiltak

Det kan innvilges tilskudd til gjennomføring av tiltak som bidrar til å redusere forurensing, eller risiko for forurensing, fra jordbruket. Dette kan omfatte tiltak som reduserer erosjon og tap av jord, næringsstoffer og plantevernmidler. Det kan også omfatte tiltak for å redusere forurensende utslipp til luft.

Det kan for eksempel gis tilskudd til:

- Åpne gjengrodd bytekanaler
- Utbedring og supplering av hydrotekniske anlegg
- Fangdammer
- Gjenåpning av bekkelukkinger
- Avskjæringsgrøfter

Hensikten med slike tiltak er å redusere risikoen for erosjon og avrenning av næringsstoffer. Behov for utbedring av hydrotekniske anlegg kan skyldes både skader på anlegget og underdimensjonering pga. klimaendringer mv.

Tiltak kan gjennomføres på jordbruksarealer og/eller i vannløp. Vanlig grøfting/drenering av jordbruksareal faller utenfor forskriftens formål. Dreningstiltak kan vurderes innenfor ordningen «Drenering av jordbruksjord».

Ved prioritering av tiltak må det tas hensyn til behov for tiltak og forventet effekt.

5. utfordringer i Averøy kommune

Averøy kommunen har enorme naturforskjeller fra øyene i ytre med små teiger, mye berg og myr rundt jordbruksjord. Arealet på innersida består delvis av bratt terreng med større teiger. Det hardføre landskapet i ytre har flere områder som er klassifisert med verdifull kystlynghei, og utfordringer med våte jorder. Ulike behov i ulike deler av kommunen skaper utfordringer når det skal lages felles prioriteringer til SMIL-ordningen.

Felles for kommunen er utfordringen med gjengroing. Når brukene blir større og drives mer intensivt blir de lettdrevne, største flatene prioritert og små ukurante teiger blir nedprioritert. Det er flere små teiger i kommunen som ikke høstes. Disse arealene står nå i fare for å gro igjen og det er viktig å sette i gang tiltak for å motvirke denne utviklinga. Det kan ikke gis tilskudd til å gjerde inn eksisterende fulldyrket areal, innmarksbeite eller skog. For å kunne gi tilskudd til å sette opp gjerde må arealet kunne ses på gamle øk-raster eller flybilde.

De siste årene har nedbørmengden økt, og det er blitt mer utfordringer med at overflatevann ikke har utløp. Å fjerne overflatevann er viktig for å bedre jordkvaliteten og hindre avrenning. Fokus på miljø og klima øker hvert år både nasjonalt og internasjonalt. Det stilles stadig nye og høyere krav til å redusere klimaavtrykk i landbruket. Utbedring og supplering av hydrotekniske anlegg er blant aktuelle forurensingstiltak i Averøy kommune som bør ha høy prioritet.

Noen av vannforekomstene i kommunen har risiko for ikke å nå målene om økologisk god vannkvalitet (jf. vannforskriften), på grunn av blant annet avrenning fra dyrkamark og jordbruksvirksomhet. Det gjelder Bådalselva og Hoelselva og fjordsystemer de renner ut i, og Follandsvassdraget. Ved disse vassdragene ligger noen av de viktigste jordbruksområdene i kommunen, og områdene bør prioriteres ved tildeling av tilskudd.

Det har vært forholdsvis liten interesse for tilskudd til tiltak for å minske risikoen for forurensing. Det bør rettes større søkelys på muligheten for støtte, og slike tiltak bør ha høy prioritet.

Tiltak som omhandler kulturmiljø og kulturminner i skog og utmark faller utenfor denne ordninga med mindre det dreier seg om kulturminner knytt til jordbruksdrift.

Tiltak som er i strid med aktuelle lover og planvedtak vil ikke bli løyvd tilskudd til. For områder og objekt som er verna etter kulturminnelova, forutsettes at tiltak blir planlagt og godkjent i samråd med regional kulturminneforvaltning. For områder som er verna etter naturvernlova, forutsettes at tiltak blir planlagt og godkjent i samråd med statsforvalteren sin miljøvernavdeling. Tilsvarende gjelder i områder der det er forslag på vern eller der det er satt i gang arbeid med vern etter kulturminnelova eller naturvernlova.

Nofence og andre løsninger for virtuell inngjerding

I rundskriv med kommentar til regelverket for SMIL står det at "det skal normalt ikke gis SMIL-tilskudd til innkjøp av maskiner eller annet løst teknisk utstyr". Vi tror at teknologien er kommet for å bli. Dette vil åpne opp for å beite områder hvor det kan være vanskelig å sette opp faste gjerder. Forutsetningen for å gi tilskudd til f.eks. Nofence er at området som søkes på må kunne knyttes opp mot gammel kulturmark eller andre områder som faller inn under SMIL-ordningen. Det vil bli vurdert om området som det søkes på kan gjerdes inn enkelt eller om området/terrenget er utfordrende.

6. Prioriteringer mellom tiltaksgruppene

Med bakgrunn i kapittel 5 vil Averøy kommune i perioden 2024 – 2027 prioritere søknader med tilskudd på følgende måte:

1. Planleggings og tilretteleggingstiltak
2. Forurensingstiltak
3. Kulturlandskapstiltak

6.1 Overordnet prioritering

1. I Averøy kommune vil vi prioritere tiltak mot forurensing først. Utbedring og supplering av hydrotekniske anlegg, tiltak for å hindre eller redusere avrenning fra rundballer eller andre tiltak som hindrer forurensing fra landbruket. Fellesanlegg vil bli prioritert framfor enkeltanlegg.
2. Kystlynghei er en naturtype som er viktig for det biologiske mangfoldet i kyststrøkene. Tiltak knyttet til kystlynghei har høy prioritet ved tildeling av SMIL midler.
3. Områder med biologisk stor verdi sammen med fellestiltak vil være prioritert.
4. Det kan gis tilskudd til verneverdige bygninger, men kun prioritet hvis det er innkommet få søknader i søknadsåret.

6.2 Prioritering blant søkere

Innenfor hver tiltakskategori vil søkere bli prioritert slik:

1. Søknader som gjelder samarbeidsprosjekter, der søker er aktiv gårdbruker blir prioritert. Fellestiltak som involverer flere grunneiere, vil kunne ha stor effekt både når det gjelder kulturlandskapstiltak og tiltak mot forurensing, og skape positive ringvirkninger i lokalsamfunn.
2. Søknader fra foretak med aktiv drift
3. Andre foretak som oppfyller vilkårene i §3 i SMIL-forskriften

7. Beregning av tilskudd

Tilsagn om tilskudd gis på bakgrunn av et godkjent kostnadsoverslag. I SMIL- forskriften er det fastsatt hvilke tilskuddssatser som maksimalt kan gis til de forskjellige tiltaksgruppene. Satsene er veiledende. Kommer det inn mange søknader kan det vurderes å sette satsene lavere. Ved spesielle prosjekter kan kommunen vurdere å øke satsene opp mot den maksimale i forskriften. I Averøy settes følgende satser som veiledende:

- Tilskudd til planlegging og tilretteleggingsprosjekter kan gis opp til 70 %
- Tilskudd til forurensingstiltak kan gis opp til 50 %
Prosjekter som gjelder økologiske rensertiltak, kan få inntil 70 % tilskudd.
- Tilskudd til kulturlandskapstiltak kan gis opp til 50 %
Verneverdige bygninger kan få inntil 30 % tilskudd

7.1 Detaljert beregning av tilskudd

- Rydding inngjerding, kan inngå godtgjøring av inntil 15 timer arbeid med rydding av kratt og lauvskog per dekar og kostnader til inngjerding (materialer og arbeid) på mellom 100 og 150 kroner/meter gjerde, avhengig av terrengforhold.
- Det gis kun tilskudd til innkjøp av klaver. Årsabonnement gis det ikke tilskudd til. Samt at det vil bli satt vilkår til foretaket om at klavene skal brukes til å beite det omsøkte området i minst 3 år. Samt at det ikke er lov til å selge klavene videre før beite perioden er over.

7.2 Grunnlag for egeninnsats

Averøy kommune har valgt å legge seg på timesats lik Innovasjon Norge. Vår vurdering etter den enorme kostnadsveksten gjør at vi har grunn til å tro at egeninnsatsen øker innen nær fremtid og åpner derfor opp for at om satsene til Innovasjon Norge skulle øke vil vi kunne beregne grunnlag for tilskudd etter satsene til Innovasjon Norge.

Gjeldende satser:

- Eget arbeid – inntil 350 kr/time
- Eget arbeid med motorsag og lignende utstyr 400 kr/time
- Eget arbeid med traktor eller gravemaskin 800 kr/time

8. Søknad og søknadsfrist

Det skal brukes digitalt søknadsskjema utarbeidet av Landbruksdirektoratet.

Søknadsfristen er 1. april

Etter fristen vil søknader bli prioritert etter hvor mye midler som er igjen.

Opplysninger som kan være aktuelt å legge ved søknaden:

- Kart som viser hvor tiltaket skal gjennomføres
- Fotografier/tegninger som viser arealer, bygninger, bygningsmiljøer og/eller objekter som det søkes tilskudd til, før tiltaket settes i gang
- For bygninger: kostnadsoverslag fra bygningskyndig, beskrivelse av bygning og eventuell bygnings-skade, nåværende og framtidig bruk, samt eventuell omtale av verneverdi
- For hydrotekniske tiltak: kostnadsoverslag fra entreprenør og beskrivelse av dagens tilstand, informasjon om tidligere arbeid
- Skriftlig avtale fra landbrukseiendommens eier dersom det er en annen enn søker, og skriftlig avtale om gjennomføring av fellestiltak
- Skriftlig godkjenning fra berørte naboer før igangsetting av tiltak

NB. Det kan settes vilkår for innvilgning av tilskudd til det enkelte prosjektet og tiltak.

Kostnader til planlegging kan gå inn i kostnadsoverslaget. Slike kostnader må dokumenteres.

9. Utbetaling

Det kan utbetales inntil 75 % av tilskuddet etter hvert som tiltakshaver har dokumentert utgifter til godkjent tiltak. Utbetaling av tilskudd skjer etter anmodning til kommunen. Minst 25 % av tilskuddet holdes tilbake inntil tiltaket er fullført, nødvendig dokumentasjon og sluttrapporteringen er godkjent jf. rundskrivets kapittel 6.

Sluttrapporteringen bør som et minimum inneholde:

- Beskrivelse av resultatet av tiltaket og hvordan det er gjennomført, samt beskrivelse av eventuelle avvik fra det som ble opplyst i søknad og krav i vedtaksbrev
- Regnskap for tiltaket, inkludert inntekter og utgifter. Opplysninger om medfinansiering fra andre kilder skal oppgis. Regnskapet skal føres slik at det kan sammenlignes med det kostnadsoverslaget og finansieringsplanen som lå til grunn for søknaden.

Tiltak i beiteområder

Retningslinjer for prioritering av søknader om tilskudd i Averøy kommune 2024-2027

1. Bakgrunn

Over jordbruksavtalen er det avsatt midler til tiltak i beiteområder. Forvaltningen av tilskuddsordningen ble overført fra statsforvalter til kommunene fra 01.01.2020 jf. Forskrift om endring av Forskrift om tilskudd til tiltak i beiteområder av 03.10.2017. Kommunene skal fastsette overordnede retningslinjer for prioritering av søknader. Slike retningslinjer skal utarbeides i dialog med statsforvalter og næringsorganisasjonene i jordbruket lokalt. Formålet med tilskuddet er å legge til rette for best mulig utnyttelse av beite i utmark, redusere tap av dyr på utmarksbeite og fremme fellestiltak i beiteområdene. Averøy kommune har ikke mottatt midler til denne ordningen i årene som har vært, men kommunen er likevel pålagt å ha retningslinjer om kommunen skulle motta en søknad om tilskudd til tiltak i beiteområder.

2. Hvem kan søke

Lag, foreninger og foretak som driver næringsmessig beitedrift kan søke. Enkeltforetak kan søke når det på grunn av naturgitte eller driftsmessige forhold ikke ligger til rette for samarbeid.

Stat, fylke eller kommune kan ikke gis tilskudd med mindre det søkes gjennom lag og forening der også en eller flere tilskudds berettigede eiendommer er med.

3. Hva det kan gis tilskudd til

Ulike typer faste og mobile investeringstiltak kan være (listen er ikke tømmende)

- Sperregjerder
- Ferister
- Bruer
- Gjeterhytter
- Sanke- og skilleanlegg
- Anlegg/rydding/utbedring av driftsveier
- Saltsteinsautomater
- Transportrammer
- Elektronisk overvåkningsutstyr
- Elektronisk gjerde

(Investeringstiltak på elektroniske overvåkningsutstyr og elektroniske gjerde dekker ikke den årlige kostnaden og har en begrensning på inntil 50 % av dyretallet i besetningen)

Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter kan være ulike typer prosjekter som retter seg mot organisering og tilrettelegging av utmarksbeitene for god og effektiv beitebruk. Dette kan blant annet være:

- Planlegging og prosjektering av faste installasjoner
- Ny organisering av beitelag og utmarksbeiteområder
- Prosjektrettet arbeid for stimulering til økt beitebruk og rasjonell utnyttelse av beitene
- Tidsbegrenset utprøving av nytt utstyr som kan bidra til effektiv og god beitebruk.
- Utarbeidelse av planer (Beitebruksplan, tiltaksplan, beredskapsplan mv.) for utmarksbeite
- Vegetasjonskartlegging

4. Prioritering mellom tiltaksgruppene

Kommunens forslag til prioritering i nummeret rekkefølge:

1. Søknader fra beitelag prioriteres før søknader fra enkeltpersonsforetak
2. Fellestiltak før enkelttiltak
3. Første prioritering: Sanke- og skillegjerde, sperregjerde, ferister samt bruer
4. Andre prioritering: Driftsveier, saltsteinsautomater, gjeterhytter og elektronisk overvåkingsutstyr.

Kommunen skal fastsette tilskuddsandel i hver enkeltsak, innenfor de rammene som er gitt i forskriftens §3. Nærmere retningslinjer for tilskuddsandel til ulike typer tiltak ut fra hva som vurderes som mest formålstjenlige tiltak ut fra regionale og lokale forhold.

5. Faste og mobile investeringstiltak

Tiltak	Tilskuddsramme fra forskrift §3, kan gis tilskudd på inntil	Kommunale prioriteringer
Sperregjerder	50 %	50 %
Ferister	50 %	50 %
Bruer	50 %	50 %
Gjeterhytter	50 %	20 %
Sanke- og skilleanlegg	50 %	50 %
Anlegg/rydding/utbedring av driftsveier	50 %	40 %
Saltsteinsautomater	50 %	0 %
Transportprammer	50%	50 %
Elektronisk overvåkingsutstyr	70 %	50 %
Elektronisk gjerde	70 %	50 %

**Kommunen fastsetter lavere tilskuddssats på elektroniske overvåkingsutstyr og elektroniske gjerde fordi vi ønsker at flere skal kunne benytte seg av tilskuddet.*

6. Planlegging og tilretteleggingsprosjekter

Tiltak	Ramme fra forskrift §3, kan gis tilskudd på inntil	Kommunale prioriteringer
Planlegging og prosjektering av faste installasjoner	70 %	70 %
Ny organisering av beitelag og utmarksbeiteområder	70 %	70 %
Prosjektrettet arbeid for stimulering til økt beitebruk og rasjonell utnyttelse av beitene	70 %	70 %
Tidsbegrenset utprøving av nytt utstyr som kan bidra til effektiv og godt beitebruk	70 %	50 %
Utarbeidelse av planer (beitebruksplan, tiltaksplan, beredskapsplan mv. for utmarksbeite	70 %	70 %
Vegetasjonskartlegging	70 %	70 %

7. Søknad og saksbehandling

Søknader sendes elektronisk via Altinn. Søknaden behandles av kommunen som blir berørt av tiltaket. Skulle tiltaket berøre flere kommuner, går den til kommunen som blir mest berørt.

En søknad bør inneholde:

- Kostnadsoverslag
- Finansieringsplan

Kostnadsoverslag for faste installasjoner vil normalt omfatte materialkostnader og arbeidskostnader. Når det gjelder elektronisk overvåkningsverktøy vil godkjent kostnadsoverslag i de fleste tilfelle tilsvare innkjøpspris. For planleggings- og tilretteleggingsprosjekter kan kostnadsoverslaget også omfatte andre kostnader som for eksempel lønnsutgifter og kjøp av tjenester.

Frist for gjennomføring av selve tiltaket er 3 år fra tilskuddet blir innvilget. Dokumentasjon for fullført tiltak kan sendes inn etter fristen på 3 år, eller senest innen 2 måneder etter fristen.